

A szájsebészetben használatos gyógyszerek

SE Arc- Állcsont- Szájsebészeti és Fogászati Klinika
BUDAPEST

Szájsebészetben használatos gyógyszercsoportok:

- Antimikróbás szerek
  - Antibiotikumok
  - Antivirális szerek
  - Gomba ellenes szerek
- Fájdalomcsillapítók
- Szájüregi ecsetelők
- Izomrelaxánsok

ANTIBIOTIKUMOK

Antibiotikumok I.

Alkalmazási formák:

- Antibiotikum-**profilaxis**:
Célja az infekciók megelőzése
- **Célzott terápia**:
Kitenyésztett és ismert antibiotikum-érzékenységű kórokozó ellen
(**antibiogramm**)
- **Empirikus terápia**:
A klinikai tünetek és az infekciót bizonyító, vagy alátámasztó
laboratóriumi és vizsgálati leletek miatt kezdünk antibiotikumos terápiát

Antibiotikumok II.

- **Antibiotikum hatékonyság:**

- Legyen hatékony a kórokozóra
- Kellő koncentrációban jusson el az infekció helyére

- **Hatásspektrum:**

Az antibiotikumok különböző antimikróbás spektrummal rendelkeznek

- *Szűk spektrum:*

Egy vagy két kórokozócsoportra hat (célzott terápia)

- *Széles spektrum:*

Az antibiotikum több kórokozócsoporttal szemben is hatékony (empirikus terápia)

Az antibiotikumok eredeti hatásspektruma a kórokozó **rezisztenciájának kialakulásával** szűkülhet!

Antibiotikumok III.

- **Kezelés időtartam:**

Általában egy akut infekció kezeléséhez **7-10 nap** kezelés szükséges, de egy krónikus vagy nehezen hozzáférhető helyen lévő infekció **hosszabb időt** is igényelhet. Pl.: Osteomyelitis 3-6 hónap

- **Mellékhatások:**

- Allergia,
- gastrointerstinális mellékhatások,
- vese-, máj- és vérképzési- toxicitás

- **Terhesség:**

Potenciális toxicitás miatt számos AB.-csoport nem adható

- **Beviteli lehetőségek:**

- per os
- iv.

Szájsebészetben használt antibiotikumok I.

- β -laktamáz gátlóval kombinált penicillin (Augmentin Duo 1g, Aktil Duo 1g)

Szélesített spektrumú penicillin származék (G⁺, G⁻ aerob és anaerob baktériumokk ellen) β -laktamáz gátlóval kombinálva (amoxicillin + klavulánsav)

- **Adagolás:**

- terápiás dózis: 2 X 1g
- profilaxis: 2 X 1g a beavatkozás előtt 1 órával

- **Általános alkalmazási terület:**

Első választandó AB streptococcus, staphylococcus, er. infekció során

- **Mellékhatások:**

Allergia, gyomor-bél panaszok, morbilliform rash, epilepszia

Szájsebészetben használt antibiotikumok II.

Clindamycin (Dalacin 150mg, Dalacin C 300mg, Klimicin 300mg)

Félszintetikus, szélesített spektrumú lincosamid származék

(G+ aerob, G+G- anaerob bakt. ellen)

Terápiás szintet ér el biológiai folyadékokban és szövetekben, így **alkalmas letokolt tályogok kezelése** esetén.

Elsőnek választandó antibiotikum penicillin allergia esetén.

- **Adagolás:**

- terápiás dózis: 4 X 300mg
- profilaxis: 2 X 300mg a beavatkozás előtt 1 órával

- **Általános alkalmazási terület:**

Odontogén infekciók, G+ bakt., polimikróbás hasi infekciók

- **Mellékhatások:**

Pseudomembranosus colitis, morbilliform rash, erythema multiforme, neutropenia, agranulocytosis

- **Terhességben az első trimeszter alatt nem javasolt. (FDA category: B)**

Szájsebészetben használt antibiotikumok III.

Metronidazol (Klion 250mg)

G-,G+ anaerobok, G+ aerob baktériumok ellen, többnyire kombinációban

- **Adagolás:**

Terápiás dózis: 2 X 250mg

- **Általános alkalmazási terület:**

Clostridium difficile, vegyes fertőzésekben kombinálva

- **Mellékhatások:**

Szédülékenység, gyomor-bél panaszok, **alkoholintolerancia**,

Terhesség esetén első trimeszterben tilos.

Szájsebészetben használt antibiotikumok IV.

Ciprofloxacin (Ciprofloxacin 500mg, Ciprobay 500mg)

2. generációs fluorokinolon, széles, elsősorban G- ellenes spektrummal rendelkező nagyhatású baktérium, G+ esetén kevésbé hatásos

- **Adagolás:**
Az infekció súlyosságától függően változhat, normális veseműködés mellett: terápiás dózis: 2 X 500mg
- **Általános alkalmazási terület:**
G- baktériumok, vegyes infekció, bőr- lágyrész infekció (pl.: diabeteses láb), húgyúti fertőzések
- **Mellékhatások:**
  - fejfájás, szédülékenység,
  - fototoxicitás, gyomor-bél panaszok,

Terhességben és növekedésben lévőknél nem adható.

VÍRUSELLENES SZEREK

Vírusellenes szerek

Aciclovir (Telviran)

Keskeny spektrumú, de hatás terültén, rendkívül antivirális anyag

- **Adagolás:**
Akut kezelés adagja 5 X 200mg tableta 7-10 napig
- **Alkalmazási terület:**
Herpes simplex virus (HSV 1-2) eseté
- **Mellékhatások:**
  - hányinger
  - fejfájás
  - hányás
  - allergia

GOMBAELLENES SZEREK

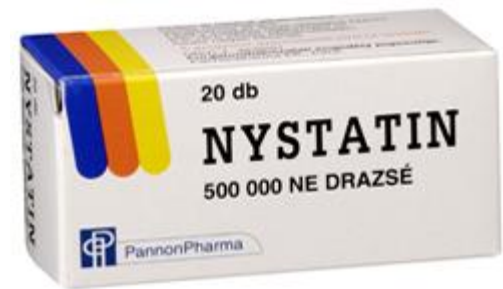
Gomba ellenes szerek I.

Nystatin

Nyálkahártya lokális és gastrointestinalis kezelésre fungicid és fungisztatikus készítmény.

- **Adagolás:**

- Napi 3-4 X 500 000NE tableta (szopogatni),
- Fono készítmény esetén külsőleg ecsetelő

- **Alkalmazási terület:**

Dermatophytonok, sarjadzó gombák, superficiális fertőzések lokális kezelése, immundeficiens betegek preventív kezelése

- **Mellékhatások:**

Hányinger, hányás, étvágytalanság, exanthema, allergia

Gomba ellenes szerek II.

- **Terbinafin (Terbisil)**
  - széles hatásspektromú fungicid készítmény, elsősorban körömben, szaruban, hajban akkumulálódik
- **Adagolás:**
  - 250mg / nap
- **Alkalmazási terület:**
  - Dermatophytonok, sarjadzó gombák, penészek és dimorf gombák
- **Mellékhatások:**
  - Gyomor-bél panaszok, toxiderma, ízérzés zavar, akut hepatitis

Gomba ellenes szerek III.

- **Itraconazol (Orungal)**
  - Széles hatásspektrumú fungisztatikus triazol vegyület
- **Adagolás:**
  - napi 1-2X 200mg
- **Alkalmazási terület:**
  - Candida és Dermatopyton infekciók, mucormycosis, aspegillosis,
- **Mellékhatások:**
  - Gastrointerstinalis intolerancia, hypokalemia, neuropathia, májenzim-emelkedés, allergia
  - **Terhesség és szoptatás esetén tilos!**
  - Vese és máj károsodott betegek esteén szoros kontroll mellett

Gomba ellenes szerek IV.

Natrii borici

- Grammata quattor (0,4)
- Glicerini
- Ad grammata viginti (20,0)

Misce fiat solutis

D.S.: külsőleg szájnyálkahártya ecsetelő

FÁJDALOMCSILLAPÍTÓK

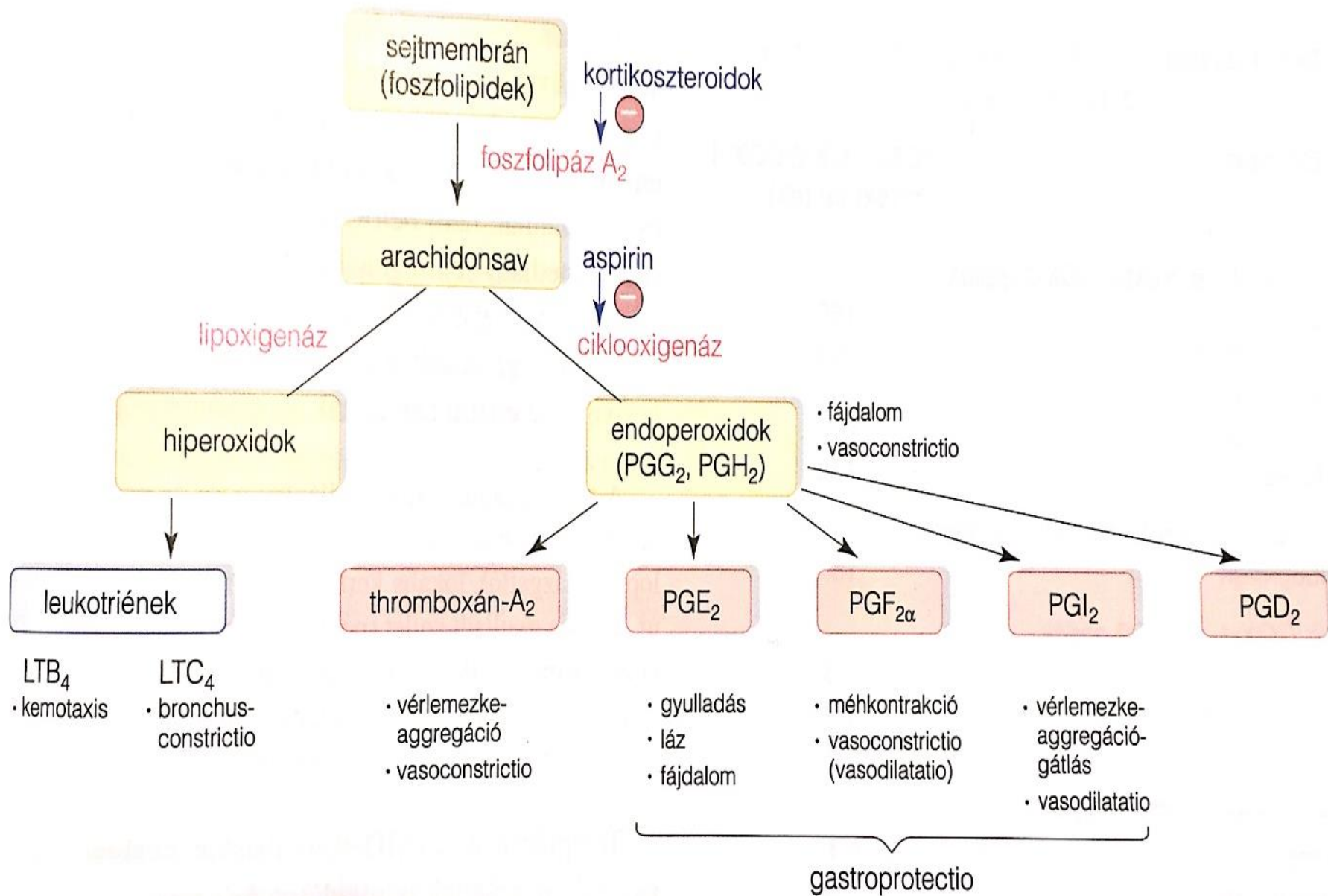

Nem szteroid gyulladásgátlók (NSAID)

A NSAID-ok terápiás hatása a **ciklooxygenáz enzim** (COX1, COX2) gátlásának a következménye, melynek eredményeként a prosztaglandin szintézis csökken.

3 legfontosabb hatása:

- Gyulladásgátló hatás
- Fájdalomcsillapító hatás
- Lázcsillapító hatás

Fájdalomcsillapítók I.

Diclofenac (Cataflam 25mg és 50mg, Flector 50mg, Diclac 75mg)

Heteroarilecetsav származék (NSAID)

- gyulladásgátló,
- fájdalomcsillapító,
- lázcsökkentő

- **Adagolás:**
max. napi 150mg

- **Mellékhatások:**

Gastroinestinális hatások, kp. idegrendszeri tünetek, bőrkiütés, májenzim érték növekedés

Terheseknek, gyerekeknek és szoptatás alatt nem javasolt.

Fájdalomcsillapítók II.

Nifluminsav (Donalgin)

Antranilsav származék (NSAID)
Prostaglandin szintézis gátlás mellett egyes
prostaglandinok hatásait is antagónizálják

- **Adagolás:**
max. napi 3 X 250mg

- **Mellékhatások:**
Gastroinestinális hatások, fekély, diarrhoea

Terheseknek, gyerekeknek és szoptatás alatt ellenjavalt.

Fájdalomcsillapítók II.

Naproxen (Apranax)

Arilpropionsav származék (NSAID)
Hosszantartó felezési idő (14óra)

- **Adagolás:**

max. napi 2 X 250-500mg

- **Alkalmazási terület:**

Elsősorban ízületi gyulladáshoz, gyulladás gátlóként, illetve fájdalomcsillapítóként

- **Mellékhatások:**

Gastroinestinális panaszok, fejfájás, szédülés, kiütések

Terheseknek, gyermekeknek és szoptatás alatt ellenjavallt.

Szájüregi ecsetelők I.

- **Vagothyl oldat**

Aphták ecsetelésére, hatóanyaga poliresulen

- Antibakteriális hatás
- Necroticus szövetek eltávolítása
- Epitheialis regeneráció elősegítése

- **Suspensio anaesthetica**

Száj, garat, nyelőcső nyálkahártya érzéstelenítésére

Rp.:

Susp. anaesthetica

FoNo dosim No Unam (I)

DS.: étkezés előtt 1 percreg öblögetni

Szájüregi ecsetelők II.

- **Phlogosol**

Helyi fertőtlenítő és gyulladáscsökkentő hatású készítmény, kiújuló aphta, nyelv felületes gyulladása, garat- mandula- fogíny gyulladás esetén,

Terhesség és szoptatás esetén nem adható

- **Gengigel**

0,2% koncentrációjú hialuronsavat tartalmaz, gingivitis, parodontitis, nyálkahártya sérülésekre

- **Chlumsky oldat**

(kámfor- karbol- alkohol 6:3:1)

Alveolitis, pericoronitis kezelésére

Szájüregi ecsetelők III.

- A-vitamin olaj

Szerepe van a hámszövet épségének a fenntartásában, az epitheliális sejtek differenciálódásának irányításában. Szájnyálkahártya elváltozások esetén,

- pl.:
  - Lichen, Leukoplakia, Cheilitis Actinica

Rp.:

Olei vitamini A

Lag. Orig. No. Unam (I)

DS.: Külsőleg!

Szájnyálkahártya ecsetelő naponta 3X

Izomrelaxánsok I.

Tolperison (Mydeton 50mg)

Központi idegrendszeri hatású gyógyszer, amely a kórosan fokozott izomtónus kezelésére szolgál.

- **Adagolás:**
3 X 50mg naponta
- **Alkalmazási terület:**
TMI dysfunctio, fokozott izomtónus esetén
- **Mellékhatások:**
Fejfájás, izomgyengeség, hányinger

Szoptatás alatt tilos.

Izomrelaxánsok II.

Chlorzoxazon (Myoflexin 250mg)

Központi idegrendszeri hatású gyógyszer, amely csak akut izomspasmusokban hat.

- **Adagolás:**
3X 250mg naponta
- **Alkalmazási terület:**
TMI megbetegedések
- **Mellékhatások:**
  - Fejfájás, szedáció, hányinger, szédülés, allergia
  - **Szoptatás és terhesség alatt tilos**
  - Gépjármű vezetés kerülendő

Terhesség esetén biztonsággal adható gyógyszerek:

- Antibiotikumok:
  - Penicillin (elsőként választandó, klavulánsav nélkül),
  - Clindamycin (2. és 3. trimeszterben)

Allergia esetén:

- Cephalosporinok (**keresztallergia?**),
- Makrolidok egyes csoportjai.

Nőgyógyással konzultáció ajánlott!

- Fájdalomcsillapítók:
  - Paracetamol
  - Diclofenac TILOS
  - ASA a 3. trimeszterben TILOS
- Helyi érzéstelenítők:
  - Lidocain, Ultracain

Források:

Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar,
Arc- Állcsont- Szájsebészeti és Fogászati Klinika*
Semmelweis Egyetem Farmakológiai és Farmakoterápiás Intézet** Budapest

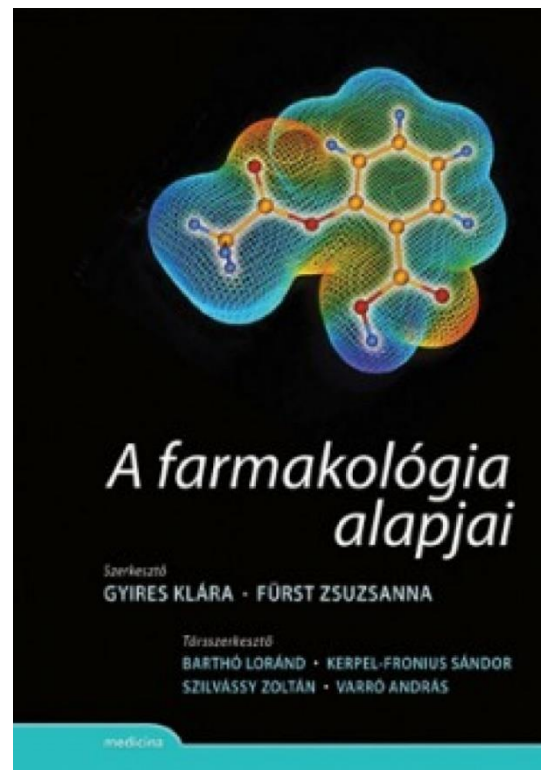
A várandós nők gyógyszeres kezelésének irányelvei a fogorvosi gyakorlatban

DR. KOMLÓS GYÖRGY,* DR. KÖRMÖCZI KINGA,*
DR. MIKLYA ILDIKÓ,** DR. JOÓB-FANCSALY ÁRPÁD*

A terhes nők kezelése nem tér el nagymértékben a nem terhes páciensekétől, egyes szempontjai mégis kiemelt figyelmet érdemelnek, melyekre tekintettel kell lennünk a megfelelő kezelés elérése érdekében. A terhességben bekövetkező fiziológias eltérések módosítják a fogászati kezelések egyes lépéseit. Mivel a mindennapi gyakorlatban találkozunk várandós páciensekkel, tudatában kell lennünk annak, hogy ez az átmeneti állapot milyen változtatásokat követel meg a fogorvostól, hogyan időzítsük a fogászati kezeléseket, milyen gyógyszereket használhatunk biztonsággal és melyek alkalmazását kell elkerülni. A cikkben összefoglalt adatokkal szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy kellő biztonsággal válasszunk antibiotikumokat, a helyi érzéstelenítők használatával kapcsolatosan felmerülő kérdések miatt ne halogassuk a fogászati ellátást, mivel ez később akár súlyos következményekkel járhat. A cikkben a szerzők útmutatást adnak a fogászatban használatos fájdalomcsillapítók terhesség alatt történő alkalmazásának irányelveiről is.

Kulcsszavak: terhesség, fogászati ellátás, antibiotikumok, helyi érzéstelenítők, fájdalomcsillapítók

Fogorv Sz. 2013 Mar;106(1):39-44.

Gyires K., Fürst Zs., A farmakológia alapjai.
Medicina Könyvkiadó Zrt. 2011; Budapest.

